

משה דיין: הכל - או לא כלום!

לתביע לעצמו תיק מרכזי בקואליציה עם מפא"י — תיק הבטחון או תיק החוק, כמבוקשו.

באופן אלטרנטיבי, יוכל פרס להוביל את הליברלים ופורשי-חרות באף, להשאיר אותם ברגע האחרון במידבר, וכך להעביר את מרבית קולותיהם לרפ"י עצמה. גם אז יהיה מועמד חזק לקואליציה עם מפא"י.

● משה דיין נמצא במצב שונה לגמרי. הוא רוצה להיות ראש-ממשלה. ראש מפלגה זוטרת בקואליציה אינו יכול להיות ראש-ממשלה. תפקיד זה מיועד לראש מפא"י, והוא יישאר כך בעתיד הנראה לעיני.

אשכול עד מתי?

דבר אחד מוסכם כמעט לגמרי: לוי אשכול לא יוכל להמשיך זמן רב בתפקיד ראש-הממשלה. ההערכות נחלקות רק לגבי אורך הזמן הזה.

לפני כחודשיים, בשיא המשבר של גילויי איטר הראל, נידמה היה כי זמן זה תם (העולם הזה 1527). צמרת מפא"י שקלה ברצינות את סגולותיהם של מועמדים חדשים לתפקיד. ספיר נפסל — כי המיתון הוריד אותו מהפרק. אבא אבן נדחה, בגלל שינאתה העזה של מזכירת המפלגה גולדה מאיר. היא לא רצתה לשמוע על בחירתו אפילו כאיש-מעבר (כהגדרת אחד המציעים: „שאסטרטי ישראל“).

היורש האפשרי היחידי באותם דיונים אינו חבר מפא"י. זהו יגאל אלון, איש אחדות-העבודה. אשכול אמנם עבר את המשבר ההוא, אך השאלה עדיין עומדת: כמה זמן ימשיך להיות ראש-ממשלה?

מקורביו רמזו, כי היה רוצה להשלים את הקארנציה הנוכחית — עד סוף 1969, להרכיב את הממשלה הבאה — ורק לאחר מכן לפרוש. אם לא יפרוץ משבר חדש, ואם לא יתחדש אותו משבר ישן, אפשר להניח כי אמנם ימשיך אשכול ככהונתו כמבוקשו.

לכן, בכל חישובי המאבק על הירושה, לוקחים בחשבון ראשי המפלגה את ההתפתחויות הצפויות תוך אותן שנהיוחצי או שנתיים. מבחינה אישית, מוצאות שתי האפשרויות העיקריות ביטוי בשתי דמויות: יגאל אלון ומשה דיין.

השניים נחשבים היום כמתחרים המעשיים על ראשות-הממשלה — והם חייבים לעשות לפני כן את הדרך אל שורות מפא"י.

● דרכו של אלון מסובכת יותר, כי הוא אינו יכול לקבוע אותה לבדו. עליו להביא עמו לשורות מפא"י גם את אחדות-העבודה. הסיסמה מוכנה: ממערך לאיחוד. אלא שבקרב המפלגה קיימת התנגדות לסיסמה. בראש המתנגדים: זקן הקיבוץ המאוחד יצחק טבנקין, ומזכיר המפלגה (גם הוא איש-קיבוץ) זאב צור.

ישראל גלילי התומך ברעיון האיחוד המלא, לא הטיל עד כה את כל כובד מישקלו למערכה. עתה מתרבים הסימונים המעידים, כי מנוי וגמור עמו לחזות למען איחוד כהקדם האפשרי — לו גם במחיר של קרע בתוך המפלגה.

אולם למועמדותו של אלון יש התנגדות חזקה בתוך מפא"י. אין זה עניין של ימין ושמאל

(כי אלון עצמו קרוב כיום יותר לימין במפא"י ולאנשי פינחס ספיר מאשר לשמאלה), אלא של האינטרס המנגנוני.

הכוסים של מנגנון מפא"י — שרגא נצר במרכז, אבא חושי בחיפה, ועמיתיהם ברחבי הארץ — חוששים בצדק כי אלון ישבור את כוחם, יחליף אותם בנאמניו מאנשי אחדות-העבודה, ברגע שזו תצטרף למפא"י. מכאן רצונם למצוא מועמד אלטרנטיבי — והיחידי הנמצא בשוק הוא משה דיין.

● דרכו של דיין למפא"י קלה מדרך מתחרהו אלון. כי הוא חופשי יותר לתמרן. פעולותיו בחודשים האחרונים מכנות להכנת הרקע הציבורי. הוא שוקד על שינוי דמותו הציבורית, כפי שהצטיירה בעשור האחרון. במקום השחיצר המצפף על מוסכמות הוא בונה עתה דמות סולידית, אחראית, בינלאומית. הוא עושה זאת לא רק על-ידי הצהרותיו בכנסת — אלא גם על-ידי שתיקתו. בעוד שפרס מוכן להופיע כמעט על כל במה המודמנת לו, בוחר דיין בקפידה את מיסגרותיו. הוא סירב להופיע, למשל, בסימפוזיון של קול ישראל, עם עוד כמה איש-ציבור. הוא מוכן להופיע רק לכד — ככוכב.

הוא אינו צריך להתאמץ. הפופולאריות שלו עולה מאלה — במידה שניתן לשפוט על-פי מישאלי הסטודנטים. תומכיו בתוך מנגנון מפא"י מסבירים, כי הצטרפותו לא תגרום שום זעזועים. אפילו עם פינחס ספיר ימצא שפה משותפת.

אין לזלזל בכוחם של תומכים אלה. לדברי אחד מהם: „אבא חושי יכול בכל יום להפיל את אשכול. די אם יצהיר כי אשכול פועל נגד האינטרסים של הפועלים, וייתצב בראש מחנה המובטלים והפועלים המקופחים. הממשלה לא תוכל לעמוד בפני מרד כזה. איש גם לא ייחס לאבא חושי שאיפות אישיות. כי הוא אינו חבר-כנסת, ועל כן אינו יכול להיות ראש ממשלה במקום אשכול.“

המסקנה שאותה אישיות ביקשה להסיק: מכיוון שלוי אשכול יודע שהוא תלוי במידה זו או אחרת ברצונו הטוב של אבא חושי, הסכים לפלרטט שלו עם דיין. כלומר: הוא פותח את הדלת למשה דיין, ובכך העת ישקוף בנייטראליות אבהית על המירוץ בינו לבין אלון.

הערכת דיין עצמו, לגבי חושי: „יש לי אמנם הסתייגויות. אבל הגבר הזה, בן 71, לא חולם להיות ראש ממשלה. מה שהוא רוצה זה לשבת בחוק, אבל שתהיה לו השפעה. לא על שר אחד או שניים — אלא על העניינים בכלל.“

סוף-סוף, בן נהדר

א יך יכול משה דיין לחזור למפא"י, כדי להופיע תוך שנה-שנתיים כמועמד לראשות-הממשלה?

הוא יכול לעשות זאת בראש רפ"י, והוא יכול לעשות זאת לבדו. לדרך הראשונה אין סיכוי רב. כל עוד חי בן-גוריון, אין הדבר אפשרי — אלא במקרה שמפא"י תקריב את אשכול רשמית ובלי בושה. לכך אין כריגע אפשרות סבירה, כי רפ"י אינה מדאיגה את מפא"י כלל.

גם שמעון פרס אינו יכול לקחת להשיג את מבוקשו בדרך זו. כמנהיג השני של פלג קטן החוזר-בתשובה אין לו סיכוי להשיג עמדה רצינית בממשלה. ושמעון פרס אינו רוצה להיות שר-הדואר.

דכן יצטרך דיין להתפגז מרפ"י כדי להגיע ליעדו. והוא יודע זאת. תכונותיו האישיות של דיין תואמות בהחלט דרך זו. כי דיין הוא, ביסודו, „זאב בודד“. אין לו ידידים. אין לו יועצים. הוא מטכס עצה עם עצמו, מחליט בצורה אישית.

דיין הצטרף לרפ"י ברגע האחרון ממש, ערב הגשת רשימתה לוועדת-הבחירות. הוא עשה זאת מחוסר-ברירה, ולעולם לא סלח לבן-גוריון ולפרס שהעמידו אותו במצב זה. הוא ייפרד מרפ"י ללא כל נקיפת מצפון.

אך אפשר לעשות זאת בדרך מכובדת, מבלי להיראות כאפורטוניסט וכבוגד? הסיכוי לכך יבוא ברגע ששמעון פרס יציע לרפ"י להשתלב במערך ימני, על-ידי התחברות עם הליברלים. עצם ההצעה הזאת, כאשר תבוא, תאפשר לדיין להיזכר כי הוא, כבן-נהלל, שייך למחנה-הפועלים. הוא יוכל לחזור אז למפא"י בראש מורם, לבדו או בחברת כמה מעריצים אישיים.

זוהי האפשרות שרבים חושבים עליה ברגע זה — בצמרת מפא"י ובצמרת רפ"י.

ולא רק שם. גם בשגרירות האמריקאית מתעניינים בכך. כי דיין הוא, כיום, הנציג העיקרי של האוריינטציה הפרו-אמריקאית האדוקה במדינה — יותר מאבא אבן, יותר מלוי אשכול ואף יותר מראשי חרות.

גילה זאת, בהיסח הדעת, דויד בן-גוריון עצמו, כאשר אמר השבוע בארצות-הברית,

שרגא נצר (עם כולה): המנגנון תומך

בתשובה על שאלה ביחס לריאיון: „אחד מידידי, שביקר שם, אמר שיש הצדקה להתערבות האמריקאית...“

יתכן מאד כי נסיעתו של דיין לוויאטינאם, שמומנה בחלקה על-ידי האמריקאים ושהאמריקאים נתנו לה פירסומת מירבית, נועדה על-ידי דיין להבטחת עורף כזה.

אולם אם האמריקאים הם דיסקרטיים, הרי אין אבא חושי כזה. הוא יום החודש יומה גלויה להחרת דיין למפא"י — כיורש-העצר מטעם הגוש המאוחד של אנשי-המנגנון במפא"י. העובדה שדיין הסכים להיפגש עימו בגלוי, היא כשלעצמה סימפטום חשוב ביותר.